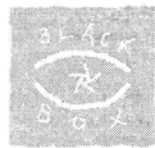

Elbert Márta

OTTILIA

(Forgatókönyv-részletek az azonos című dokumentumfilm nyomán)

PETRIGYÖRGY: Drága Ottilia! Választhattál volna alkalmasabb időpontot az elmúlásra. Május közepét, mondjuk. Mikor vadul virágzik, burjánzik a természet. Mint a rák. A kutyák ekecselnek, költ a fűrj, meg a sárgarigó. A költő az most költ, mert a halálszerűség ihletett pillanatát nem mulaszthatja el. Szakszerű sírásás, ez a mestersége. A költő pillanatmegállító gép. Szép filmet csinált Rólad a televízió. Kár, hogy te értelemszerűen már nem láthattad. Fogyunk, fogyatkozunk, Ottilia. Cserélődik ki körülöttünk a világ. Zárulunk be magunkba. Leginkább a temető társas életünk alkalmas színhelye. Utána kocsma. Ahol az egyre penészesebb, ványadtabb, vagy éppenséggel elhajasodott túlélők, sör és/vagy vodka mellett diagnosztizálják egymást, abból a szempontból, hogy ki lesz a következő. Nyugodjál békében.(...)

CSALOG ZSOLT: (...) Kemény Pista három kutatást csinált párhuzamosan. Csinálta a szegényvizsgálatot, csinálta a cigányvizsgálatot, és egy csepeli munkásvizsgálatot. Ezek nagyjából egyidőben indultak. Na most ugye ma már nehéz felidéznünk, hogy ez mennyire irritáló volt, témájában – már egyszerűen témájában is – a hatalom számára. Kész provokáció volt. Ugyanakkor a Pista legkevésbé sem annak szánta. Nagyon is komoly, tartalmas politikai programja volt a dolognak. Ez három párhuzamos vizsgálat volt. Volt, aki az egyikben dolgozott, volt, aki a másikban, volt, aki a harmadikban. Volt aki kettőben is. Ottilia például kettőben is. Leginkább a „szegény”-ben dolgozott, de azért a „cigány”-ban is. Én csak a „cigány”-ban. (...) Mindenesetre én onnan ismerem Ottiliát. '71 elején indult a cigányvizsgálat. (...) Hát itt remek emberek voltak. Akik máig úgy érzik, hogy ez indította el őket a pályán, ez formálta fiatalágukban a gondolkodásukat. És azóta is egy ilyen láthatatlan összetartozás érzés köti össze ezt a bandát.

HAVAS GÁBOR: (...) Ugye abban nőttünk fel, hogy az igazság – hogy ilyen nagy szavakat használjak – az el van leplezve. Hogy a világról mindenféle hazugságokat próbálnak nekünk közvetíteni, és ehhez képest az a természetes emberi hang, amit a Kemény képviselt, és az a képesség és az a bátorság, hogy a dolgokat úgy nézzük, amint vannak, az fantasztikusan nagy élmény volt. Az Ottilia a Központi Statisztikai Hivatal

Gazdaságkutató Intézetének dolgozott több éven át. Aztán ott konfliktusba keveredett a főnökével, és akkor azt önként otthagya. A Fővárosi Pedagógiai intézet-hez került, és ott még a hetvenes éveknek majdnem a végéig folytathatott kutatásokat is. És hát foglalkozhatott olyan kísérletekkel is, amelyek a kutatásokhoz – hogy úgy mondjam – szervesen kapcsolódtak, vagy azokra szervesen ráépültek. Tehát például arra vonatkozó próbálkozásokat, hogy hogyan lehet a cigánygyerekek iskolai előmenetelének a sikeresebbé tételét megvalósítani, vagy elősegíteni. Hát aztán már politikai okokból kimaradt innen, és attól kezdve fokozatosan egyre inkább a margóra szorult. (...)

IVÁNYI GÁBOR: (...) Solt Ottiliát nagyon sajátos körülmények között ismertem meg, idestova húsz évvel ezelőtt. Akkor, abban az adott pillanatban hajléktalan voltam. A negyedik gyermekünket vártuk, és miután egy egyházi per kapcsán szolgálati lakásomból kilakoltattak, abban a kis házban pedig, ahol a feleségemmel és az édesapjával, apósommal akkor laktunk, megintcsak nemkívánatos elemek lettünk, ugyanis gazdát cserélt az ingatlan. Találnunk kellett valakit, aki hajlandó bejelenteni a családommal együtt, hogy a kerületben beadott lakásigénylésem ne vesszen el. És ugyan laktak rokonaim is a kerületben, de ők attól féltek, hogy a nyakukon akarnék maradni. Ha jól emlékszem, Haraszi Miklósjavasolta, mondta, hogy ő tud a kerületben valakit, aki gondolkodás nélkül alá fogja a bejelentőnket írni, és ez a valaki Solt Ottilia volt, akinek a lakásába akkor már többen be voltak – hasonló okmiatt – jelentve. (...)

HAVAS GÁBOR: (...) Az első konfliktusa, amiről ő mindig azt mondta, hogy lényegében a radikális ellenzékivé válását ez indította el, az az volt, hogy '77-ben kiment Párizsba, és mikor hazajött, hozott néhány ilyen tiltottnak számító könyvet, mint Szolzsenyicin stb... és megtalálták nála, elkapták, jegyzőkönyv, rendőrségi vizsgálat, munkahelyi fegyelmi, stb... És ettől még lázadóbb és még dacosabb lett. És aztán mikor aláírta a Charta nyilatkozatot, akkor kitették onnan a Fővárosi Pedagógiai Intézetből. Először még kihelyezték egy óbudai iskolához, ahol az első évben tanított. Akkor ez már túlzottan bizalmi állásnak tűnt, ahogy ő egyre radikálisabb ellenzékivé vált, a második

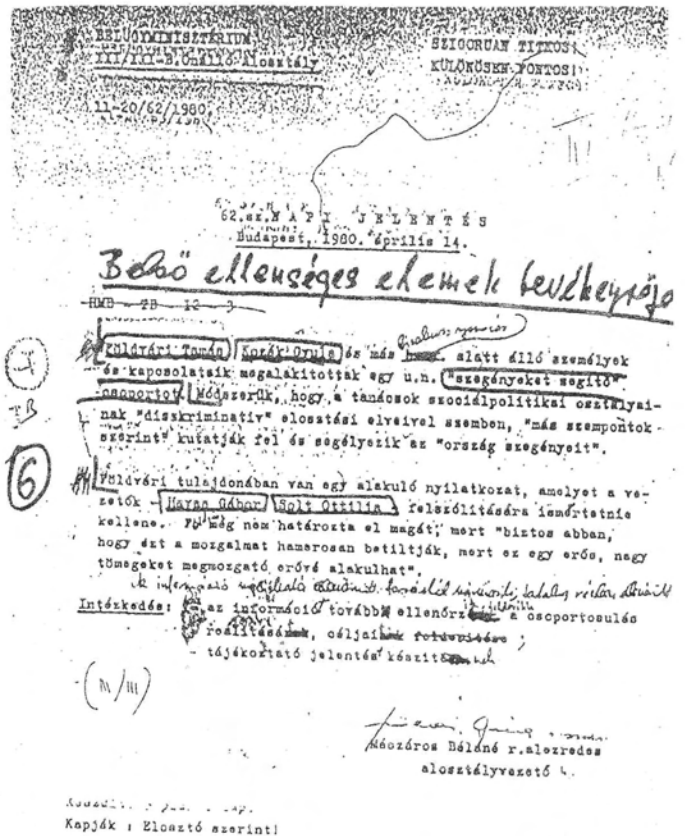
évben szociális munkásként tevékenykedett, tehát a problémás családok gondozása és látogatása volt a feladata az iskolához kapcsolódóan. A harmadik évben máre is túl bizalminak tűnt, és akkor betették az iskola könyvtárába, és aztán a következő évben pedig elküldték. (...)

DEMSZKY GÁBOR: (...) '77 nyarán mentem el hozzá egy kéziratral, tanácsért. De igazán intenzív ez a kapcsolat és barátság, '79 után, a Charta aláírás után, és tulajdonképpen a SZETA alapítása körüli időkben vált. Akkoriban én Újpesttel foglalkoztam, és írtam egy szociográfiát. Azt elvittem... Én azt hiszem, hogy ennek az írásnak meg ennek az időszaknak döntő jelentősége volt... tehát az a nagyon fontos dolog, amit bizalomnak nevezünk, az valahogy ott jött létre. Mert őt meg kellett hódítani! Tehát olyan ember volt, aki a jó véleményét, abizalmát, nehezen fejezte ki, és dolgozni kellett azért nagyon, hogy egy kicsit elfogadjon engem. (...)

HAVAS GÁBOR: (...) Egyszer három napot együtt – a Kemény, az Ottilia meg én – autóztunk Dél-Bárányában, és felkerestünk minden utunkba eső cigánytelepet. Emlékszem, hogy azon nagyon jól derültünk, hogy három egymást követő faluban a körzeti rendőrmegbízottat úgy hívták, hogy Rémes, Botos és Homályos elvtársak. Na most, ez a három nap, ez egy fantasztikus nagy élmény volt minden szempontból. Egyrészt lehetett látni – én akkor láttam először – Keményt, mindkettőnk tanítómesterét a terepen. Másrészt, iszonyú gazdag élményekben volt részünk és ezeket ahogy ott együtt kidumáltuk magunkból, meg ahogy ezt az egészet végigéltük, ez tényleg fantasztikus volt. És ott tanultam meg azt az alapelvet, amit aztán az Ottilia is, meg amennyire lehetett, én is, egész életemben követtem. Hogy ha valami érdeklő az embert, akkor menjen oda és nézze meg. És kérdezze meg az ott élő embereket, és beszélgessen el velük. És akkor ki fognak derülni a dolgok. Mert az Ottilia sem kedvelte az elvont okoskodásokat. (...)

IVÁNYI GÁBOR: (...) Ő aztán nagyon megszerette az egyik cigánytelepet Szatmárcsekén. Hatalmas cigánytelep volt. És a szatmárcsekei romák talán élete végéig fel-felbukkantak, holcsapatostul, hohelyénileg, mindenféle ügyekkel, problémákkal. Egy időben lakott nála egy ököritőfürtösi kis cigánylány, szintén egy olyan családból, ahol az apát valami semmi vétségért 15 év börtönre ítélték, közben meghalt az anya, és Ottilia befogadta a család egyik tehetséges lányát, hogy hátha itt Pesten valamit kezdhet magával, és sokkal jobban hasznára lehet az otthon maradt családjának. Azt, hogy nem csak a szociológusnak, szociális munkásnak vagy lelkipásztornak, de hogy egyáltalán az ilyen „idegen” és „sebzett” vidékre csöppenő fővárosi embernek minden után kell érdeklődni, ezt tőle tanultam meg igazán. Szóval, hogy az ember nem nézelődhet ebben a számára, furcsa világban büntetlenül. Tehát ha egyszer elment és körülnézett, akkor felelős-

sége van azokkal szemben, akik között járt. Anélkül persze, hogy önmagát rendkívüli lénynek érezné. És ebből a szemléletből nőtt azután ki az a gondolat, hogy létre kellene hozni egy olyan szervezetet, amely egyszerre próbál valamilyen segítséget – a szolidaritásnak kézzel fogható formáját – adnie ezen a területen, ... másrészt pedig szócsővé válni. Ő úgy érezte, hogy igenis, nevének kell nevezni a dolgokat. Nem hátrányos helyzetűekről, vagy halmozottan hátrányos helyzetűekről kell csicseregve beszélni, amit senki pontosan nem ért, hanem ki kell mondani, hogy az emberek szörnyű szegénységben élnek, és hogy az is segítség a számukra, ha az ember használt ruhaneműt visz, az is segítség számukra, hogy ha egy kicsi parasztházat megvéve, használt építőanyagokból lakhatóvá tesszük számukra, az is segítség, ha temetési költségekben valamilyen formában részt veszünk. És valóban azt tapasztaltuk, hogy a nagyon lebecsült, nagyon szerénynek tűnő anyagi segítség embereket megmentett attól, hogy átbillenjenek egy bizonyos holtpontra, és elkezdjenek zuhanni. Azzal az odaadással, azzal a nyitottsággal, amellyel ő minden tudott adni, zavarba ejthette a hatalmat, és egyszerűen nem lehetett nem tudomást venni róla. Nem lehetett egy idő után nem párbeszédet folytatni vele, még akkor is, hogy ha kezdetben ez egy ingerült párbeszéd volt. Nem lehetett a későbbiek folyamán elhárítani az ő szakértői véle-

ményét, és nem csak feltétlenül a kerEkasztalnál, hanem a visszaszivárgó jelzések szerint akkor is, ha dühítette a leleplezés a hatalom képviselőit (...) Az Isten munkálkodik azokban, akik neki ellen nem állnak – ezt mondja az írás. Ki-ki a maga szája íze szerint fordíthatja. Tehát a Jó azokban jut diadalra, akik nem állnak ellen neki, semmilyen megfontolásból, még vallásos megfontolásból sem. (...)

KOCSIS ZOLTÁN: Életemben kétszervagy háromszor találkoztunk. Vele soha nem tegeződtem például. Szóval nekem szokásom az, hogy nagyon könnyen tegeződöm... Ő egy olyan tiszteletet parancsoló és valóban karizmatikus jelenség volt, hogy vele nem is lehetett elmenni a konfidenciának erre a fokára. De mindig éreztem a kisugárzását, és tulajdonképpen, azt hiszem nem is véletlen, hogy ő volt a SZETA egyik meghatározó egyénisége. Valami Jeanne d'Arc-szerű volt a lényében. Sokszor próbáltam megmagyarázni aztán a későbbiek folyamán, sok mindenkinek, politikailag elkötelezettnek, nem elkötelezettnek, Aczél György-

nek, hogy ez az egész dolog csak részben volt – véleményem szerint – politikai megmozdulás. Hát a valós alapja az volt, hogy Magyarországon, ugye (...) a politikai rendszer nem ismerte el a szegénységet. Szegénység persze, hogy volt és van is. Mint ahogy minden közép-kelet-európai országban van. Miután a politikai hatalom ezt nem volt hajlandó elismerni, hát persze, hogy politikai ügy lett egy idő után.

Malina János kért meg, aki azt hiszem, hogy abban az időben a Zeneműkiadó Vállalatnál dolgozott – de lehet, hogy ebben tévedek –, tehát '79 szeptember elején, hogy csináljak egy koncertet a SZETA javára. (...) Lett volna a műsoron Wagner és Bartók Gyermekeknek ciklusából egy csomó darab. Wagner alatt az én Wagner-átirataimat kell érteni. Azt hiszem, hogy akkor már kész volt a viráglányok jelenete a Parsifalból. Tehát azt is játszottam volna. Ha a koncert létrejött volna. (...) Egyszer csak Malina János felhívott telefonon, hogy hát a dolog mégsem aktuális, és a koncert nem lesz meg. Hát persze, tudom nagyon jól, hogy a meghívók egy

részét már a postán lefoglalták, másik részét a címzettek postaládájából szedték ki, ismeretlen kezek. Harmadik része el sem jutott a címzettekhez. Például arra határozottan emlékszem, hogy az Illyés Gyulának szóló meghívót hónapokkal később a posta kézbesítette a címzettnek. (...)

CSALOG ZSOLT: (...) Ottilia – hogy úgy mondjam – szegénynek született. Ugye, ha valaki szegényekkel foglalkozik, akkor nem teheti meg azt, hogy suttyomban meggazdagszik. Dehát azért ennél egy fokkal enyhébb formában sem, nem volt soha, nem volt... pénze. Sokszor ő adott nekünk, többieknek munkát. Mert ő nagyon jó szervező volt. És ezért néha tudott kutatások közelébe jutni, és akkor ő fizetett egy cipős skatulyából, amikor vittük az anyagot... (...) Sokan éltünk így akkoriban. És volt az a bizonyos százas, ami kölcsön formájában körbejárt. Egy másnak adogattuk. (...) Egy bővítoles kupleráj volt ez, ahol Ottilia dolgozott, élt, ügyfeleket fogadott, szegényeket segített. Tulajdonképpen talán mikor intézményesült SZETA formájában ez az ő állandó segítő tevékenysége, akkor ez valami megkönnyebbülést is jelenthetett neki, mert akkor mégis mások besegítettek, meg mégis, valamilyen nem hivatalos „raktárok” képződtek a város más pontjain is, ahová gyűltek a használt ruhák. (...) Az ezt megelőző időben egy kicsit Ottilia Komjádi utcai lakása töltötte be ezt a szerepet. (...)

SZIGORUAN TITKOS!
KÜLÖNÖSEN PONTOS!

101. sz. H A P I J E L E N T É S
Budapest, 1980. június 10.

1./ TA - 12 - 3

A "Szegényeket Támogató Alap" /SZETA/ egyik fő szervezője, Nagy Balint/építőss arról tájékoztatta kapcsolatait, hogy egy hangverseny előjára megszerezte az IPARTERV kulturtermet. A hangversenyt Kocsis Zoltán kongoraművész adná a SZETA javára és KISZ-rendezvénynek ilcoznák.

Intézkedés: - az információt azigalizációs jelentéshez használjuk fel
- az ellenőrzés folytatása

2./ HMB - 12 - 3

Eg...

Finn értelmiségi személyek a kiutazó magyarokkal folytatott megbeszélések során igen óvatosan nyilatkoznak politikai kérdésekről. "Kényes" kérdésként kezelik a Szovjetunióhoz való viszonyt. Műntetően nemzeti hősként emlegetik Mannerheimet, aki háborút viselt a Szovjetunió ellen.

Az afganisztáni eseményekről kifejtett ellenvéleményükben érezhető egy esetleges hasonló szituációtól való félelmük. Elégedetlenek az ország gazdasági helyzetével, mert az árak emelkedése meghaladja a nyugat-európai szintet.

Intézkedés: tájékoztató jelentést készít a párt- és állami vezetés részére.

Készült: 5 pld/1 lap
Kapják: Elosztó szerint!

Mészáros Boldiáné r. alezredes
alosztályvezető

ur 1980/12-10/100

BELKÖZMÖNYMINISZTERIUM
III/III-B. Osztály

SZIGORÓAN TITKOS!
KÖLÖNÖSEN FONTOS!

11-20/165/1982.

165. sz. NAPI JELENTÉS
Budapest, 1982. október 5.

BELSO ELLIPTIKUS BLEIFIK

1.1 HMB - 12 - 13

A SZETA szeptemberi összejövetelén **András** kifejtette, hogy a SZETA csak akkor szerezhet széleskörű társadalmi bázist, ha a hazai cigányok és szegények támogatása helyett, elsősorban a környező államok nemzetiségi kisebbségeinek sorával törődve, "népi, nemzeti eszmékre és érzelmekre tér át". Ennek elsődleges célja nem a határon túli magyarok megsegítése lenne, hanem nagyobb tömegek minden formájú megmozgatása.

(SOLT OTILIA)

B N. N. és **OTILIA** b. nyit előre megbeszält tervet, amely újabb művészeti funkció rendezéséről nem a SZETA, hanem egyes írőkól és művészekből álló bizottság kezdeményezné. (Ez után kívánják felkérni.) A bevétel **Erdélybe** összegyűjtésére kerül majd. Előre meghatározott címekre. Erre a célra egyetemi hallgatók körében is lehetne szervezni, hogy közülük is legyen növelni/aktivisták **száma**.

Intézkedés:
- Sz információ ellenőrzése;
- az információ tájékoztató jelentéshez hozzájáruljunk-lel
- az ellenőrzés folytatása

**Erdélybe
küldendő
csomagok**

45178/3105/82

HAVASGÁBOR: (...) Valami elképesztően lerobbant és koszlott lakás volt. Ócska bútorokkal, miegymással. De ugyanakkor annyira beragyogta a szellem fénye, és egy ilyen plebejus szalonként funkcionált, ahol a legkülönbözőbb karakterű és társadalmi közegekből származó emberek fordultak meg, és ezeknek ez a tarka elegye fantasztikus hangulatot kölcsönzött ennek a helynek.

KÖSZEG FERENC: (...) Abban az értelemben nagyon bátor volt. Rengeteg mindent meg mert csinálni, és nem tartott különösebben a rendőröktől. Szokták kérdezni, hogy mit tudtunk mi az állambiztonsági szervezetről? Tulajdonképpen meglepően keveset. És általában azokat, akik jöttek házkutatni, azokat egyszerűen „rendőröknek” hívtuk, mint ahogy azoknak is látszottak, például attól, hogy némelyikük rendőr egyenruhát viselt. Meg belügyi, rendőrigazolvánnyal igazolta magát. Meg rendőri rangjuk volt, tehát rendőr őrnagyként, stb... mutatkoztak be. Persze tudtuk, hogy

ez egy külön apparátusa vagy osztálya a rendőrségnek, de az elnevezés általában az volt, hogy: „jöttek a rendőrök”..., „nyomunkban vannak a rendőrök”.

DEMSZKY GÁBOR: (...) Azt gondolom, hogy a legeslegfontosabb dolog az volt, hogy nem volt tovább kedvünk hazudni. Szóval ennél fontosabb nem volt, és nem is kell itt valami különleges magyarázatokat adni. Mi úgy láttuk, hogy a társadalomtudományban, ami folyik, és a szociológiában, az bizonyos tabu témáknak a megkerülése, dolgok átkeresztelése, cenzúra van a tudományban, ami elfogadhatatlan, ami nem lehet tudomány..., nem lehet a szegénységről beszélni... Szóval nem lehet kimondani dolgokat, amik vannak. És két dologból állt. Kimondtuk azt, hogy milyenek látjuk a valóságot, leírtuk ezt, persze nem publikálhattuk. A másik oldalon pedig megpróbáltunk rajta a magunk eszközeivel változtatni is, illetve felhívni a figyelmet ezekkel az akciókkal arra, hogy van szegénység, milyen ez, milyen a cigányokkal kapcsolatos diszkrimináció, hogyan működik. (...) Azt gondolom, hogy Ottiliában is az volt a fantasztikus és néhány emberben, akik ezt igazán elindították, hogy nem voltak áldozatok. Tehát ezt fantasztikus tartással csinálta, rendkívül nehéz körülmények között. Nála rosszabbul az ellenzékben, azt hiszem, senki nem élt. A két nagy gyereket nevelte, akik még otthon voltak. A Nagy Andrásnak, az élettársának sem volt rendszeres jövedelme. Mert őt is kirúgták vele együtt. A Mátécska, az egészen kicsi gyerek volt, és vele nagyon sok időt töltött, kicsi gyereket nevelt. És közben kódolásból és ruháknak az átfestéséből, –

mosásából tulajdonképpen, mert ez mosás keretében történik – és szállításából élt.

HAVAS GÁBOR: (...) Azt hiszem, róla egy ilyen kicsit eltorzított kép él, ez a kalkuttai Szent Teréz kép..., aki „áldozatosan végzi munkáját a szegényekért. Azon kívül nagyon szigorú. Állandóan morális ítéleteket alkot stb... stb... Bizonyos mértékig még félni is kell tőle, annyira szigorú.” Ehhez képest nagyon sok humorral tudta átélni a külső szemlélő számára esetleg tragikusnak tűnő dolgokat is. Hát, mondjuk, amikor egy-egy házkutatást – az élettársával, Nagy Andrásal együtt, egymás szájából kapkodva ki a szót – elmeséltek, az ember többnyire dőlt a röhögéstől, mert úgy adták elő az egészet, mint egy burleszket. Chaplini burleszket. Egyébként is, alapvetően egy derűs lény volt. Aki minden helyzetben a humoros mozzanatokat nagyon érzékenyen, azonnal venni tudta. És jókat kacagott is rajtuk. És például a szegények közé sem csak azért járt, mert úgy gondolta, hogy neki kötelessége ebben az

SOLT OTTILIA-f. hó 6-án Hegyeshalomnál elhagyta az országot. Uticélja Ausztria, de a két hétre tervezett utazása során Olaszországba és Franciaországba is el akar jutni. Ehhez a vízumokat osztrák barátai segítségével kívánja megszerezni.

Az információ megbízható, ellenőrzött.

Intézkedés: - folytatják az ellenőrzést;
- elrendelik fokozott vámenőrzését.

ASZA -TA

ügyben valamit tenni, hanem azért, mert jól érezte magát közöttük, és mert más társadalmi közegekkel szemben, amelyekben megfordult, úgy érezte, hogy kevésbé képmutató, és ezért – hogy úgy mondjam – szabadabban ömlenek az érzelmek, és a vidámság is önfeledtebb meg derűsebb, a drámák is végletesebbek és még drámaibbak, és ezt nagyon szerette. Az egyik nevezetes tanulmányában ami ezzel a csúnya címmel jelent meg, hogy „Szakképzetlen családok”, le is írja Tripoliszt, ezt a klasszikus szegénynegyedet, mint egy „színházat”, ahol ugye a gangon valamelyik szereplő előadja a maga tirádáit, és lenn az udvaron, vagy körben a gangon, a hallgatóság hallgatja őt. (...)

IVÁNYI GÁBOR: (...) A Beszélő megalakulásakor ő nem volt benne abban a körben, amely kimondta, hogy

ezt az újságot el kell indítani, illetve megfogalmazta a maga véleményét. Az első stábben szerkesztőként nem vett részt. Dehát hallatlan nagy munkája van ennek a lapnak a készítésében, és aztán a legális Beszélő talán első három-négy évében is, hiszen akkor a lap meghatározó figurája volt, Kőszeg Ferenc és Havas Gábor mellett. Sok fiatal is nőtt fel ott közben, akik az íráshoz, újságcsináláshoz a bátorítást szintén tőle kapták. (...) nagyon széles a skála, mondjuk Demszkytól személyemig, akik valamilyen formában mindnyájan az ő köténye mellől indultunk el – szociálpolitikával, politikával, írással foglalkozni. (...)

DEMSZKYGÁBOR: (...) A Beszélő azért lett ilyen, mert ilyenné tették a Kőszeg, a Kis Jancsi elsősorban, és az Otilia, meg a Haraszi, Petri. Az első időkben. Főleg.

KŐSZEG FERENC: (...) Ő nagyon jól érezte magát ebben a közegben és ebben a világban. És azt lehet mondani, hogy ami most ilyen üldöztetésnek tetszik, házkutatások, előállítások, kihallgatások, azért azok inkább egy ilyen rabló-pandúr játék részének tetszettek. Szóval, nem lehetett mindig tudni, hogy a dolog meddig megy, hogy nem fordul egyszer komolyra, hogy az ember tényleg börtönbe kerül stb. (...) Inkább izgalmas volt, mint félelmes.

SOLT OTTILIA (1988 MÁRCIUS 15-RŐL):

(...) Demszky szólt, hogy készüljek egy kis beszédre a szobornál. Hogy miért a szobornál, és miért pont én, arról egyszerűen fogalmam sincs. Ezt valahogy soha nem volt időnk megbeszélni utólag. De hát tudom, hogy nemcsak én készültem, pontosabban nemcsak nekem mondta, hanem többen. Gondolom, ő maga is. És talán a Gadó. És a fene tudja, hogy még ki. De az tény, hogy a végén a Petőfi-szobornál helyeztem a KisJancsi beszélt. Mert én már nem voltam jelen. (...) Az „elvitel” megfelelő romantikusan történt, mint a partizánregényekben. Mert én kiszámoltam, hogy engem el fognak vinni. Ez tipikus esete volt annak, amikor az ember helyes következtetéseket von le hamis premisszákból. Tudniillik az ünnep előtti héten egy nagy körben házkutatásokat rendeztek, többek között nálunk is, és azok közül, akiknél házkutatások voltak, a Demszkyt és engem kivéve, mindenkit behívtak a rendőrségre, és valami marhasággal megfenyegették, hogy amennyiben március 15-én bármi történik, akkor ő lesz a felelős, úgyhogy most intézkedjen, hogy ne történjen semmi. Tehát ilyen volt a Gadó, ilyen volt a Haraszi, ilyen volt az Inconnu csoport több tagja, és a csuda emlékszik már rá, hogy kicsoda. Mindenesetre azt tudom, hogy a Demszkyt és engem nem hív-

Az előadó, L. JÁNOS szociológus elmondta, hogy egy általa folytatott Budapest-kutatás részeredményeit fogja ismertetni: Budapest 1945. előtti fejlődéséről az alábbiak szerint, az 1945. utánról két hét múlva. Az előadó szerint az 1970-es és 80-as népszámlálás adataiból kitűnik, mennyire elkülönülnek egymástól a külföldi rétegek és osztályok a városban belül. Illusztrációként ki-függesztett egy Budapest-térképet, amelyen más-más szín-nel jelölte az egyes övezeteket: a Rózsadombot és Buda egyes kerületeit - "ahol magasan kvalifikált értelmiségiek és pártfunkcionáriusok laknak" - vörös színnel jelölte. Körülböttük - mint mondta - szintén magas státuszu emberek laknak, s ezt követi egy "lerobbant" külvárosi rész, melyben a lakónegyedek már kevésbé jól felőrezeltek.

Az előadás megkezdése előtt dr. D. Gábor egy nagy halom Orwell kottával/Allatfarm/érkezett. Volt több más kiadvány is pl. "Külön Beszélő" 3.sz. ezeket S. Otilia fia árulta. Kapható volt a Duna-Kör Hírei első száma, valamint egy "Vádirat" a népi demokratikus államrend meg-döntésére irányuló mozgalom vezetőségnek bűntette bűncse-lekmények miatt Rácz Sándor és társai elleni bűntudatban c. anyag, melyet az ABC Rüggetlen Kiadó jelentetett meg. Dr. D. Gábor kérésére a szerv hirtörése az Orwell kottét for-dításról elmondta, hogy jobbnak tartja, mint a Jákó-fé-lét, amit KRASSÓ-nál olvasott. Dr. D. Gábor szerint "ez nem csuda, mivel ezt az Európa Kiadó egyik legjobb fordítója fordította és lektorálta". Elmondta továbbá, hogy a ki-adó gendőzésában hamarosan megjelenik a másik Orwell kü-tet is, "1984" címmel.

Beszélgetésük végén dr. D. Gábor megemlítette, hogy Krassó György a szilveszteri házibuli után szívinfarktust kapott. kórházban volt, de már otthon van.

Megjegyzés: A Duna Kör Hírei 3. anyaga; a nagymorosi vizlépcső építésével foglalkozik, hátoldalon a következő szöveg olvasható: "6008 A tártivevények tonusága szerint a Magyar Népköztársaság Országgyűlése és Minisztertanácsa 1984. november 13-án, illetve 14-én átvette a bcs-nagymorosi vizlépcsőrendszer felépíté- se ellen tiltakozó levelet az addig üszszült 6008 aldirással. /Ugyan az becslések szerint a helyi szervek több ezer aldirást jogtalanul elmulasztottak./-Az aldirások gyűjtése tovább folyik".

Az információ megbízható, ellenőrzött.

Intézkedés: Jelenlik a BM IX/III Csoportfőnökségnek.

tak be, és én ebből arra következtettem, hogy minket le akarnak csukni. És ezért bizonyos óvintézkedéseket tettem... kifejezetten konspiratív körülmények között... Elmentem ugyanis előző este az édesanyám lakásába a gyerekekkel – akkor még elég kicsi volt, a legkisebb gyerekemmel – együtt, és hogy ez a konspiráció jól sikerült, ezt abból lehet tudni, hogy a lakásomon kerestek reggel. Mint utóbb kiderült, az egész társaságot ugyanabban az órában – tehát egy nagy-szerű hadműveleti terv volt –, hogy ugyanazon óra ugyanazon percének ugyanazon másodpercében megjelenik a különítmény a kijelölt személyeknél, és egyszerre mindenki elindul a gyűjtőfogház felé, de én nem voltam meg. Úgyhogy engem nem tudtak elvinni a kijelölt pillanatban. Hát olyan nagyon sokáig nem tartott, amíg kisütötték, hogy az anyámnál lehetek, és őszintén szólva, nem is tudom, hogy kerestek-e más-hol. Mindenesetre órákkal később tudták ezt megszervezni, hogy a megfelelő parancsok és felhatalmazások megszülessenek, hogy akkor oda is elmehetnek. Úgyhogy ők kivertek az ágyból a mamámnál. Talán 7 óra tájban, miközben a többieket, ha jól tudom, olyan 5 körül vitték el. És hát akkor persze megjelentek a lakásunkon, és akkor addig dekkoltak a lakásban, amíg én meg nem lettem. Tehát amíg rádióon nem kaptak értesítést, hogy „jó úton haladok”. És az egész dolog mindkét helyszínen azért leginkább egy ilyen cseh groteszkbe illik. Úgyhogy a nagy tanulság, hogy a puha diktatúrát mintegy reálsan írták le a cseh groteszkszerzők, mert az a mozzanat, amikor a lányom engedélyt kapott, hogy aludjon, és amikor a Nagy András engedélyt kért, hogy gatyát váltson, azért ez nem igazán utolsó... És az sem volt utolsó, ahogyan én fogadtam őket a mamámnál, amiről csak annyit tudok mondani, hogy az édesanyám, aki egy jól nevelt hölgy, egy sarokba húzott, hogy „az istenért, hát ilyen modorban nem lehet beszélni!” (...), mert üvöltöttem. Abban a sajátos modorban, amit csak a rendőrségnek tartottam fenn. Rikácsoltam, és közönséges voltam, amilyen ordenáré csak lenni tudok, márpedig az nem kis teljesítmény. Úgyhogy pironkodtak ezek a szerencsétlen rendőrök. Mondjuk, hogy csak egy mozzanatot említsek a szelídebbek közül. Fel akarták segíteni a kabátomat, és én visitoztam, hogy „hozzám ne nyúljon, hozzám ne merjen érni”, és így tovább. Na és felvonultunk a gyűjtőfogházba, ami egy kicsit meglepett, mert arra számítottam, hogy a Deák térre (...), vagy ...szóval valami rendőrségi épületben fogunk kikötni, de ahogy ment az autó, elhagytunk minden lehetséges helyszínt, akkor egy idő múlva világos volt, hogy itt már csak a gyűjtőfogház következhet. És itt aztán megint rendhagyó dolgok történtek azért, mert felborult a menetrend. Ugyanis a többieket rögtön egy cellába vitték, engem azonban rögtön egy kihallgatósobába, és így az egész forgatókönyv valahogy nem stimmelt. Én ugyanis ott a fejembe vettem, hogy jog-

124. SZ. N A P I J E L E N T E S
Budapest, 1983. július 13.

BÉLSŐ ELLENŐRZÉS

A SZETA 1983. júniusi ülése a korábbiaktól eltérő személyek-jelle-metűk hátterbe szorultak a "szegények és hátrányos helyzetűek" problémái, előtérbe lépett viszont egy olyan kérdés, amit ~~DR. KOSKÓ~~ ^{DR. KOSKÓ} nyitott a "politikai üldözöttek" segélyezésének nevezett. Ennek keretében segítséget kívánnak nyújtani a lebukott, szamizdatke-lésztől nyomdászoknak, akikre akarják venni az erdélyi ellenzékiek, az Attelepítők segélyezésének ügyét.

Intézkedés: a bizalmas nyomozási folyamatban

(14/14)

2.1. ATA - 12 - 18

Cs. Zoltán J. F. dossziés szerint a radikális ellenzék magjához tartozó ismérősei örömmel tapasztalják és pozitívan értékelik, hogy az az "erjedés", ami a JAK-on belül ^{magukon} megvalósult, az erőszakosság vezetésében is elkezdődött. Ezt arra alapozzák, hogy az MSZ vezetőségétől hivatalos szervek kérése ellenére sem határozta el magát, "CSOKÁS"-tól. Sőt az ülésen néhányan nyíltan is kiálttak mellette. Értékelésük szerint a jövőben jobban lehet az MSZ-t támaszkodni.

Intézkedés: az ellenőrzési folyamatban

(14/14)

45/18/2/24 (C)

tan ez az egész. Mint ahogy némiképpen az is volt, hiszen a gyűjtőfogház a büntetésvégrehajtás felleg-vára, és csak jogerősen elítélt személyeket lehet oda elvinni, és ezt fennen hangoztattam is. (...)

HAVAS GÁBOR:(...) A Hálózat és az SZDSZ megalakulásában nagyon fontos szerepe volt. Az SZDSZ alakuló ülésén is, azt hiszem, a legfontosabb – vagy mindenesetre az egyik legfontosabb – szöveget mondta el, és a Hálózatban is abszolút meghatározó szerepet játszott, és akkor ezt egyébként senki nem vonta kétségbe, hogy neki ilyen fontos szerepet kell játszania. Viszont nem olyan nagyon sokkal később, lévén hogy a kezdeti aktivitás következtében bekerült az ügyvivő testületbe, ott az ügyvivő testületen belül már voltak olyan konfliktusai, amelyek révén kezdett elmenni a kedve a dologtól és akkor (...) önként lemondott az ügyvivő testületi tagságáról. (...)

SOLT OTTILIA (1988 NOVEMBER 15 – SZDSZ MEGALAKULÁSA):

(...) Nyilván tudjátok, hogy elég régóta az illegalitás harcosa vagyok, tehát nem áll tőlem távol az a gondolat, hogy nem fontos ennek a törvényes kereteit keresni, amit helyénvalónak és fontosnak tartok, mégis azt képzelem, hogy ma más időket élünk, mint 1979-ben például, amikor a SZETA illegális keretek között megalakult. Abban az időben nem volt értelmes és releváns

dolog felvetni, hogy vajon legális vagy illegális keretek között működünk, mert teljesen világos volt, hogy legális keretek között nem működhetünk, csak akkor, hogyha nagyon komoly elvi engedményeket teszünk az eredeti elképzeléseinkhez képest. Ma azonban egy bomló hatalommal állunk szemben, és az a véleményem, hogyha a legalitás kereteit vesszük fel, akkor lazítjuk és tovább gyengítjük ezt a bomló hatalmat. Természetesen akkor, hogyha a legalitás kérdése nem cél, hanem eszköz, és nem teszünk engedményeket annak érdekében, hogy a legalitást elnyerjük. A legalitás nem azt jelenti, hogy harcolunk a legalitásért, hanem azt, hogy formálisan beadjuk a bejegyzésre vonatkozó igényünket. Hogyha ezt a hatalom elutasítja, akkor az illegitimitását fogja növelni, és a mi legalitásunkat nem fogja csökkenteni.

AZ SZDSZ KÜLDÖTTGYŰLÉSE – 1989. MÁRCIUS 19.
– MTV-NAPZÁRTA:

DÉRI JÁNOS: Azt mondta, az elmúlt tíz évben boldog volt. Mit vár a következő tíztől?

SOLT OTTILIA: Másfajta boldogságot a következő tíz évtől. Kevesebb intimításban lesz részünk, feltehetőleg, mint az elmúlt tíz évben, amikor kevesen voltunk és barátok voltunk, csak barátok voltunk. De talán több eredményt. Ezt várom a következő tíz évtől.

DÉRI JÁNOS: Nem fog hiányozni az üldöztetés legendája? Most én tudom, hogy ez valós is volt, de nem fog ez politikailag hiányozni a szervezetnek?

SOLT OTTILIA: Azt majd meglátjuk... De én azt gondolom, hogy az üldöztetés csak legendában jó.

IVÁNYIGÁBOR: (...) Hatalmas energiával vetette Ottília magát a rendszerváltás körüli harcokba, és oroszlánrésze van, azt hiszem, a rendszerváltásban is. A rendszerváltás utáni, szabadon választott első parlament markáns figurája volt. (...) Ő a rendkívüli szakszerűséget mindig közérthetőséggel tudta párosítani.

Hogyan is szorult ki a nagypolitikából? Azt képzelem, hogy mióta világ a világ, a dolgoknak az a fajta megközelítése, amellyel ő kereste a kérdésekre a feleletet, soha nem népszerű. És nem is nagyon tartható. Mindig jelen kell lennie, valami olyan ez, mint az ószövetségi időkben, bibliai időkben a prófétáknak a szerepe. Tulajdonképpen soha nem hallgattak rájuk. És habár minden eszközt bevetettek, soha nem tudták elhallgattatni őket.(...)

HAVASGÁBOR: (...) Mikor elkezdődött a parlament, akkor a Beszélőnek óriási nimbusza volt, az egész frakció azt olvasta. Aztán egyszer csak kezdted érezni, hogy az emberek már nem nagyon akarnak arról véleményt nyilvánítani, hogy mit olvastak a Beszélőben, és egy idő után már nem is olvasták a Beszélőt. Szóval ilyen fagyos légkör kezdett kialakulni. Na most ezt

borzalmas nehéz megfogni, vagy erre könnyen lehet azt mondani, hogy egyszerűen szar volt a lap, és ezért nem kellett nekik. De én ezt a folyamatot nem így élttem át. És hogy biztos, hogy nem volt olyan nagyon nagy minőségi különbség a lap színvonalában azon időszak között, mikor még mindenki olvasta, és azon időszak között, mikor már senki se merte nyilvánosan olvasni. Mi képviseltük azokat az értékeket, amelyeket az ellenzék képviselt annak idején. Szociális szempontok, emberjogi szempontok, stb... Amelyek – én ezt elfogadom – egy establishment-párt számára már időnként kényelmetlen és kellemetlen dolgok. (...) Ottília konfliktusai már a rendszerváltás előtti időkre nyúlnak vissza, hiszen ő egyszer már kilépett az ügyvivő, testületből, és vissza-

vonult, és nem is akart parlamenti képviselő lenni. Aztán különböző bonyodalmas megfontolások alapján rábeszéltek őt erre, és az adott helyzetben végülis elfogadta a dolgot.(...)

KŐSZEG FERENC: (...) Az Ottiliának nagyon nagy tekintélye volt a frakcióban. Tehát éppen ezzel a válság-

Intézkedés: a küldeményt - továbbítást illető állásfoglalásról - feltejesztették dr. Rádai Miklós r. v. ö. gy. főcsoportfőnök-helyettes elvtárnak.

/III/3/

5./ A Magyar Ifjúság Országos Tanácsa vendégeként f. hó 9-10. között Magyarországon tartózkodó NSZK ifjúsági delegáció egyik tagja - HANS-MARTIN REINHOLD methodista pap - küldeményében egyházi jellegű anyagokat osztogatott. Birtokában volt egy több oldalas anyag is, amely a Szovjetuniót és katonapolitikáját támadta.

Az információ megbízható, ellenőrzött.

Intézkedés: - tájékoztatják a BM III/II Csoportfőnökséget;

- Hans-Martin Reinholdot KKI-ba veszik.

/III/III/

BELSO ELLENSEGES ELEMELTÉNYEK

6./ - A szerv hírforrásának nem ellenőrzött információja szerint S. OTTILIA lakását az "ellenzékiek" esetenként rejtárnak is használják /jelenleg több tucat "Beszélő" található a lakásban/.

- S. Ottília nagyobb mennyiségű küldeményt /főleg újságok/ kapott nyugatról. S. Ottília jelenleg egy itthon nem kapható külföldi újságot rendszeresen behoztatának szervezésével foglalkozik.

Intézkedés: tájékoztatják a BM III/II Csoportfőnökséget.

/III/II/

gal kapcsolatban, a válság kirobbanásával kapcsolatban azt lehet mondani, hogy döntő volt a szerepe. Mert ő volt az, aki '91 tavaszán, egy frakciós hétvégén közvetlenül bírálta Kis Jánost, ami hát nem volt mindennapos pártban. (...) A lemondásában is meghatározó szerepet játszott az, hogy úgy érezte, hogy az Ottilia felmondta a szolidaritást, amely a Beszélősök között volt. Most ha a dolgot nem erről az oldalról nézzük, akkor azt lehet mondani, hogy az Ottilia volt az első, aki kimondott a pártvezetéssel kapcsolatban olyan dolgokat – tehát mondjuk pártvezetésnek a belterjességét, bizonyos demokratikus vezetési formáknak a háttérbeszorulását –, amelyet mindenki érzékelt, de senki nem mert kimondani. (...)

SOLT OTTILIA (1992. JÚNIUS 4.):

(...) Van egy döntő különbség köztünk, hogy a párt prominensei igénylik a politikai szerepet és a politikai vezérszerepet, én pedig nem igénylem, és éppen ezért nem, mivel azt gondolom, hogy politikai vezérszerepet nem lehet betölteni ebből a perspektívából. De ebből én azt a következtetést vontam le, hogy akkor nem kívánok politikai vezérszerepet betölteni, de azt a jogot, hogy kontrollt gyakoroljak, tehát hogy az orra alá dörgöljem a vezérszerepre törőknek, hogy azért ezek a szempontok is a világon vannak, ezt viszont, azt gondolom, hogy nem akarom elveszíteni, vagy nem mondok le erről a jogomról, hogy úgy mondjam.

HAVAS GÁBOR: (...) Aszociális bizottságban külön is érzékelhettem, hogy az ottani kormánypárti képviselők nagyon tisztelték az Ottiliát, érdekelte őket az Ottilia véleménye, és az az általánosan jellemző, gyűlölködő hangulat, amely a parlament két fele között akkoriban feszült, az ezekben a kapcsolatokban abszolút nem volt érzékelhető. Én azt gondolom, hogy lévén hogy ilyen gyakorlatias észjárású volt, és tudott praktikusán gondolkodni egyrészt, másrészt a legkülönbözőbb társadalmi közegek szereplőivel vagy képviselőivel tudott jól kapcsolatba kerülni, sok adottsága megvolt ahhoz, hogy jó politikus legyen. (...)

SOLT OTTILIA: (...) Egyszerűen egy másik játék, ami folyik, ez egy másik pálya... Azonkívül a hatalomért folyik és a pénzért folyik. Aki itt ebben a versenyben győz, vagy aki előbbre jut, az több pénzt kap és nagyobb hatalmat. Ez teljesen egyértelmű. Atétje ennek a játéknak az előző tíz évben nagyon kétséges volt. Tehát bizonyos pozitívumokkal, de rendkívül sok negatívummal járt ebben a versenyben, vagy ebben a rangsorban valamilyen pozíciót elérni, vagy ennek a korlátozott és furcsa nyilvánosságnak az előterébe kerülni. Ez most egyértelmű, most teljesen egyértelmű. Ebből csak nyerni lehet. (...) Énnekem ez ellen semmi morális kifogásom nincs. Semmilyen kifogásom sincs, sőt mély meggyőződése, hogy nem lehet sikeresen

politizálni anélkül, hogy valakinek az fontos legyen, hogy hatalmat és pénzt szerezzen. Ezt csak egyféle dologért lehet akarni. Azért, mert neki ez jó. Mert rá akarja kényszeríteni az akaratát valakire. Most hogy ezért mit hajlandó fizetni egyrészt, másrészt hogy milyen szublimációkon megy keresztül ez a nyers és egyszerű tény, az egy más kérdés. De az nyilvánvaló, hogy erre nagyon nagy szükség van, és az is nyilvánvaló, hogy én ezt a játékot nem játszom. Én ebből kiszálltam.

IVÁNYIGÁBOR: (...) Olyan értelemben ő soha nem lett politikus, ahogy balgán a világban általában a politikusokról gondolkoznak. Hogy a politikus pillanatokon belül tud elkötelezett hívévé válni egy ellentétes gondolatnak is. Tehát miután ő erre nem volt képes, miután nem tudta az igazságot kétféleképpen látni, és a világról sem tudott az éppen aktuális változások szerint változékonyan gondolkodni, ezért alkalmatlan is volt arra, hogy a politika csúcsán maradjon. És ez a szerencse. A világnak sokkal inkább igaz emberekre van szüksége, mint könnyen változó, pragmatikus politikusokra. (...)

HAVAS GÁBOR: (...) '93 januárjában kiosztottak egy kérdőívet a frakció tagjai között, és ebben szerepelt első helyen az a kérdés, hogy „kívánsz-e a következő választáson is parlamenti képviselőjelöltként indulni”, és az Ottilia oda beírta kőkeményen, hogy: nem. És akkor már egyértelműen el volt döntve, hogy ő nem csinálja tovább. (...) Ő úgy gondolta, hogy őtöle elvették azt az örömet, amit az SZDSZ megalakulása utáni időszakban ez a politizálás számára jelentett. Szóval egyszerűen nem tudta úgy csinálni tovább, ahogy az első hónapokban csinálta, mert különböző jelenségek és megnyilvánulások megkeserítették a szája ízét, és így már nem volt kedve hozzá. Viszont a Beszélőt nagyon fontosnak tartotta, és azt remélte, hogy a Beszélő segítségével tud tovább politizálni. Hát aztán mint tudjuk, ez a lehetőség is megszűnt.

DEMSZKY GÁBOR: (...) Mindig politikus maradt és mindig politikus volt, csak hát a politikának egy olyan ágát, egy olyan területét művelte, amely egy speciális terület. Szóval szociálpolitikát, és ennek is egy ilyen nagyon-nagyon magyarországi, nagyon az általa teremtetett formáját, hogy úgy mondjam. Amire vannak persze nagy nemzetközi példák. De hogy itt erről igazán beszélni lehessen, ... azt gondolom, olyan formátumú ember volt, és olyan fontos volt, amit csinált, ... hogy nélküle másképpen beszélénk ezekről a dolgokról. Szóval bizonyos dolgok nem történtek volna meg, nem lettek volna. (...)

IVÁNYIGÁBOR: (...) Azon a tavaszon, amikor a szörnyű baleset történt, amiben Ottilia nemcsak megsérült, hanem fiát is elveszítette, ott a kórházban kezdtünk arról beszélgetni, hogy... van-e értelme az életnek. És hát ezen beszélgetéseink közben vettem fel, hogy létezik immár állami elismeréssel ez a főiskola, a Wes-

ley János Lelkészképző, ahol teológiát tanítunk, teológusokat, hitoktatókat képezünk, és én nagyon szívesen nyitnék egy világi szakot, és odaadnám neki, hogy ő az elképzelései szerint építse fel, hívjon rá olyan oktatókat, amilyeneket akar. És kezdte érdekelni, mint minden, látszólag hajmeresztő ötlet, amiben valami fantázia volt. És hozzáfogott a tanításhoz, küszködve önmagával, és jellemezte azt a négy évet végig ez a halatlan nagy erőfeszítéssel végzett munka. Vánszorogva és ágyon, földre tett matracon fekvé tanított. (...) Majdnem sikerült diplomáig elvinni ezt az első évfolyamot. (...)

DÉMSZKY GÁBOR: (...) Én a magam életéről tudom, hogy nagyon nagy hatással volt rám. És hogy sok mindent miatta csináltam, vagy miatta csináltam úgy, ahogy csináltam. Más nevében nem tudok beszélni. De nyilván emiatt volt ő nagyon fontos másoknak is. Az igazság kimondást meg igazság keresést nagyon magas fokon művelte. Nem volt kompromisszum, nem volt megalkuvás. Vagy helyesnek tartott valamit, vagy nem. Vagy elfogadott, vagy nem. És ha nem, akkor ő ezt kimondta. És harcolt az igazságaiért. És emiatt nagyon, nagyon tisztelték és sokan szerették. Olyan félve szerették; hogy nem igazán voltak közel hozzá. Azt gondolom, keveset engedett közel... Egy olyan biztos pont volt... Hogy az Ottilia, az... az van. Szóval ez kikerülhetetlen. (...)

HAVAS GÁBOR: (...) Bizonyos nehéz helyzetekben senkitől nem kaptam annyi szolidáris gesztust, mint az Ottiliától, holott megvolt már az elmúlt években a maga baja. És teljesen érthető lett volna, ha kevésbé tudott volna a másik emberre figyelni. De ennek bizonyos mértékig épp az ellenkezője volt az igaz. (...) Ez egy olyan hiány, ami most már az én hátralévő életemben biztos, hogy teljesen kitölthetetlen és kitöltetlen marad. De hát az ember sok mindennel megtanult már együttélni, valahogy ezzel is együtt kell élnem. Tényleg úgy éreztem, mikor meghalt, hogy egy darabot kívágtak belőlem.

CSALOG ZSOLT: (...) mindig az én rákomról volt szó, és nem az övéről. Az övé mindig csak analógia volt. Hát most az enyém az „aktuális”. Szóval itt is annyira megnyilvánult ez a „másokon segíteni”... Amiben aztán a legjellemzőbb, hogy... a halála előtti estén innen, Vértesacsáról hívtam fel. Megintcsak valami „gyakorlati” megbeszélendőm volt vele. És megijedtem a hangjától, mikor felvette a telefont. És mondom: baj van? Azt mondja: „Nagyon szarul vagyok. Azért mondd!” Akkor előbb kérdeztem őt, és ő elmondta, elkapta az influenza. És hát ő nem elég stabil ahhoz, hogy ezt olyan strammul viselje. Ezt megbeszéltük röviden. Aztán csak előhozta az én gondjaimat. És akkor Ottilia arcamegváltozott... azarca... mert azarcát is hozzálátja az ember a telefonáláskor. Nagyon intenzív arca volt... megváltozika hangja. Szinte ilyen nevetgélős tónusban beszélgettünk. És elfelejti a baját.

Szerepbe kerül. Abba a szerepbe, ami az ő szerepe volt. És akkor még valami ilyen sületlenséggel fejeztük be, hogy „hát egyél sok vitamint, és hát feküdd ki az influenzát”. És akkor: „jó... hát nem vagyok babonás, úgyhogy a vitamint hagyjuk!... fekszem, hát úgy se tudok felállni.” És másnap meghalt.

PETRI GYÖRGY: (...) Nem támadunk fel. Habár? A fene tudja. A nagy kérdés az, hogy hány évesen. Szép voltál a magad módján, ezzel persze nem mondtam sokat. Mindenki csak a maga módján tud szép lenni. Te most már: úgy, ahogyan nem vagy. Parancsoló nem-léted visszanéz ránk. Te éltél. Mondd, Oti, mondd, mire jó ez a sírontúli gargalizálás. Nevetséges, megalázó. Közhullák lévén minket a köz temet el. Ennyivel tartozik is nekünk a köz. Mi teremtettünk itt szabadságot és nyomort. Pontosabban, az utóbbit csak explicitté tettük, tényfeltáró és politikai munkásságunkkal. Na jó. Belőlem ennyi elég volt. Imádtalak. futólag feleségül is akartalak venni. Te beszéltél le róla. Több eszed volt már akkor is. Ámde én akkor is, ott is, szíves engedelmekkel, a leendő hullák nevében.

propagandát fejtett ki Pásk Tiborral kapcsolatban a Pszichésztörténeli Világszövetség bécsi világkongresszusán megtartott felszólalásában.

4.1 - SOLT OTTILIA 160 oldalas, lengyel nyelvű kiadványt kapott STEFAN DETKO /illegális neve: MAREK SZMIDT/ Bécsben élő lengyel emigráns vezetőtől. Solték azonnal megkezdtek az anyag fordítását; a legérdekesebb részeket számdatában ki-vánják megjelentetni.

- Solt ismételtén 15 dbhoz "Porrea" másolópapírt rendelt Bécsből, amire az 16-os kiadványukhoz van szükség. Igéretet kapott arra, hogy a papírt két hét múlva renkapja.

Az információ megbízható, ellenőrzött.

Intézkedés: tájékoztatjuk a BM 111/111 Cseperti-főnökséget és a lengyel AB szerveket.

111/11

5.1 A szerv kapcsolatának információja szerint TURCSANYI PÉTER és NEMETH GÉZA "F" dossziés, volt ref. lelkész július 1-2. között Balatonszemesen Irodalmi Összejövetel megtartását tervezik "A megbékélés konferenciája" címmel. A találkozón előadást tart MFSZOLY MIKLÓS "F" dossziés személy is.

Az előadások témái: "Inten-kérdés a 70-es évektől jelentkező költők műveiben"; "etica hungaricum".

Az információ megbízható, ellenőrzött.

Intézkedés: a rendezvényt kapcsolatuk útján biztosítjuk:

- jelentik a BM 111/111 Cseperti-főnökségnek;

- tájékoztatjuk a Somogy megyei RPK AB szervejét.

[Komárom megye]

Solt felhívta a rendezvényt, valamint két legbizalmasabb részét, melyek közölni nem lehet.

Fotók: Jávör István

Köszönet Hegedűs Judinak a publikáláshoz nyújtott segítségéért.

A dokumentum másolatok A volt BM Állambiztonsági Titkárság Napi Operatív Bizottsági Jelentések Szigorúan titkos kartonjairól készültek.